

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

Mitä tuloksia LAPEsta? Miten monitoimijaisuus liittyy VIP-verkoston toimintaan?

Minna Tihinen, muutospäällikkö, YHDESSÄ! Pohjois-Savon liitto
Laura Nyysönen, sosiaalityöntekijä, Kuopion kaupunki
13.2.2019

YHDESSÄ! –hankkeen (2017-18) TULOKSET

Kansalliset mallit taustalla

1. Maakunnallinen perhekeskustoimintamalli
2. Erityis- ja vaativan tason palvelujen integratiiviset mallit (esh ja lastensuojelu)
3. Itä-Suomen yhteistyöalueen (YTA) Osaamis- ja tukikeskuksen (OT) toimintamallin kuvaus (perustamissuunnitelma)
4. Osaamisen vahvistaminen (hlöstö, esimiehet ja johto)
5. Menetelmäosaaminen: LP (15+7 kouluttajaa), Ihmeelliset vuodet (16+ 2 kouluttajaa) ja IPC-KYS (6 + 1 kouluttaja)
6. Yhteensovittavan johtamisen malli
7. Arviointikehikko (perhekeskustoimintamalli)
8. Pilotit ja kokeilut (yhteensä noin 50)

LAPE toimeenpanon ja juurruttamisen rakenne 2019

Kuntien ja maakunnan vastuulla on toimintamallien käyttöönotto ja juurruttaminen

Rakenteet

- Maakunnan LAPE linjaa!
- Kuntien LAPE-ryhmät
- Perhekeskusyhdyshenkilöt
- LAPE-muutosagentti, sivistystoimen kunta-agentti, järjestöagentti (Perheet keskiöön)

Verkostot

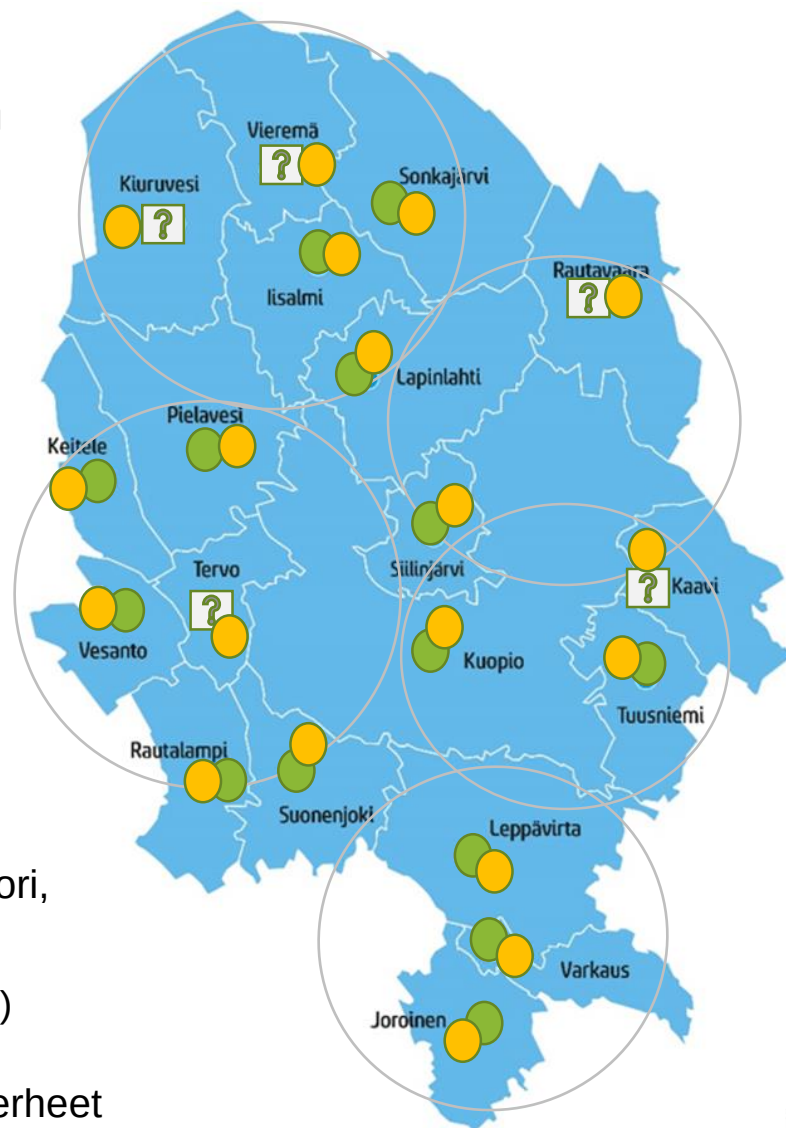
- Perhekeskusyhdyshenkilöiden verkosto
- Lastensuojelun kehittämiskokonaisuuksien verkostot
- Kunnan työryhmät, alueelliset verkostot, VIP
- **Ammattilaisten foorumit 3 kpl**

Tuki ja yhteistyökumppanit

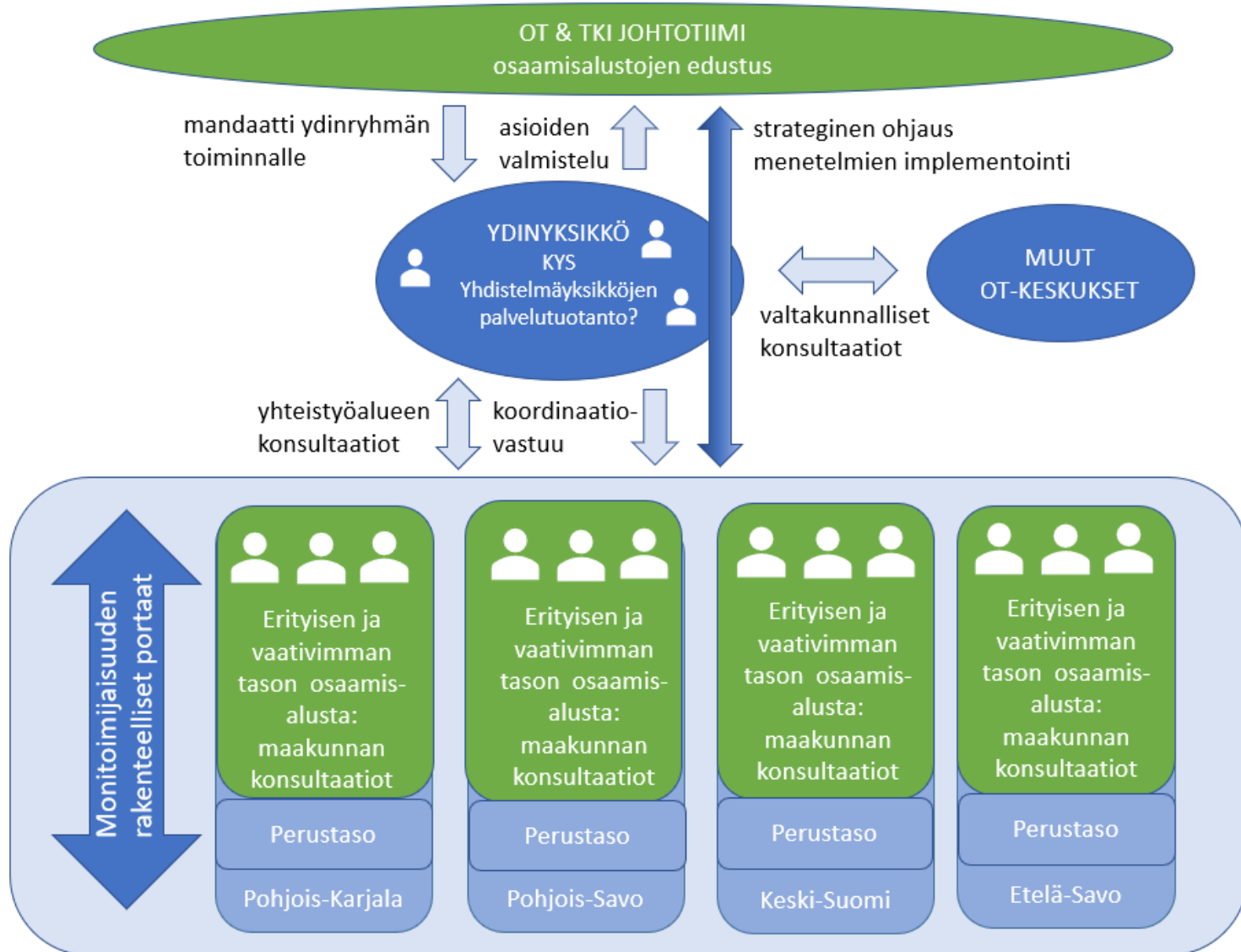
- Maakuntavalmistelijat (LAPE, HYTE, sote-koordinaattori, valmistelevat työryhmät, muutosjohtajat, muut)

Valtakunnallinen ohjaus ja ohjelmat (STM & OKM)

- Integraatio-ohjelma, Lapsistrategia, Yksi lapsi - yksi tilannekuva, Lastensuojelun tiekartta, SyTe, Itla, Kela, Perheet keskiöön -hanke
- Perhekeskuskehittäjien verkosto

Ehdotus Itä-Suomen osaamis- ja tukikeskuksen rakenteeksi

POHJOIS-SAVON PERHEKESKUSTOIMINTAMALLI

Palveluverkosto

Avoimet
kohtaamis-
paikat

Varhais-
kasvatus ja
kouluyhteisöt

Sosiaali- ja
terveys-
palvelut

YHTEISET TOIMINTAKÄYTÄNNÖT

TEHTÄVÄNÄ VARMISTAA LAPSELLE TURVALLINEN JA HYVÄ ARKI

**KASVUN, KEHITYKSEN JA
OPPIMISEN TUKI**
Mielen hyvinvointi, säännöllinen
arkirythmi, hyvät ravitsemus- ja
liikuntatottumukset ja
pääpiteetömyys

PERHEEN IHMISSUHTEET
Vanhemmuuden ja parisuhteen
tuki, eroavien ja eronneiden
perheiden tuki, sekä
ennaltaehkäisevä
lähisuhdeväkivaltatyö

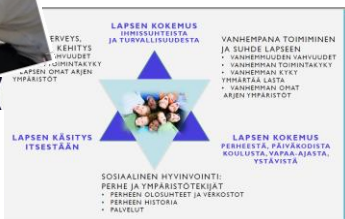

**OSALLISUUS JA
KIINNITTÄYMINEN YHTEISÖÖN**
Toimijuus, osallisuuden
rakenteet, lasten ja perheiden
monimuotoisuuden ja
monikulttuurisuuden
huomioiminen

YHTEENSOVITTAVA JOHTAMINEN

Lasten ja perheiden palveluverkoston toiminta, tuki ja osaaminen
on ilman kynnystä kaikkien saavutettavissa (myös sähköisenä)

Tietoon ja näyttöön perustuva toiminta

Vanhemmuuden tuki perhekeskustoimintamallissa

Esimerkki

Konkreettiset työkalut
työkalupakissa

Tehtävät vuodelle 2019 -> 2020 -> 2025

- Hyvinvoinnin tähti käyttöön kaikille
- Varmistetaan sujuva tuen saanti kaikkialta verkostosta - viiveettä
 - Uusi palveluasenne koskettaa kaikkia!
 - Työpari- ja konsultaatiokäytäntöjen systemaattinen lisääminen
 - Monitoimijainen työskentely- ja arviointimalli käyttöön kaikille eri palvelutasot ja ikävaiheet huomioiden
 - Pyydä apua -nappi ym. sähköiset yhteydenottoväylät ja chatit
- Vanhemmuuden tuen, eroauttamisen ja ennaltaehkäisevän parisuhdeväkivaltatyön toimintamallit käyttöön
- Näyttöön perustuvien toimintamallien käyttöönotto (LP, IPC, Ihmeelliset vuodet)
- Kohtaamispaikkojen määrittäminen ja rakentaminen kuntiin
- Terveiden ja hyvinvoinnin vahvistaminen varhaiskasvatus- ja kouluyhteisöissä
- Yhteensovittavan johtamisen vahvistaminen
- Ketterillä kokeiluilla muutetaan käytäntöjä ja toimintakulttuuria!
- Perhekeskusrakenteen käyttöönoton valmistelu (mm tilaratkaisut)

- Oikea-aikainen ja varhainen/ viiveetön diagnosointi
- Selkeät hoitopolut
 - Ennalta määriteltä/ ennakoitava hoitopolku
 - Eri toimijoiden vastuut selkeästi esille
- Kokonaisvaltainen tuki perheelle
 - Oikeudet ja mahdollisuudet tukeen
 - Kuulluksi tuleminen
 - Vanhemmuuden tuki
- Nuorten ja nuorten aikuisten tukiverkoston vahvistaminen

SUJUVA ARKI KOULUSSA

MATERIAALIA

- Perhekeskustoimintamalli -työkirja: <https://www.lapepohjoissavo.fi/ammattilaisille/tyokirja.html>
- Työkalupakki: <https://www.lapepohjoissavo.fi/ammattilaisille/tyokalupakki.html>
- Perhetyön työkirja: tulossa
- Ketterät kokeilut suunnittelun työkalu A3: https://www.lapepohjoissavo.fi/media/a3-tyokalu_kuntien-ketterat-kokeilut.pdf
- Ketteriä kokeiluja Pohjois-Savossa: <https://www.lapepohjoissavo.fi/ammattilaisille/kuntien-kokeilut.html>
- Opiskeluhuollon arviointikriteerit: Yhteisestä työstä hyvinvointia – opiskeluhuoltoryhmä perusopetuksessa http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136782/Ohjaus%2092018%20netti_040918.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kohtaamispaikkakriteerit (kansallinen): <http://www.ks2021.fi/wp-content/uploads/2018/12/KOPA-kriteerit-20-11-2018-FINAL-003.pdf>
- Perhekeskusopas (kansallinen): tulossa
- Eropalveluilla kohti sovinnollisuutta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-257-4>
- Sähköinen perhekeskus (kansallinen suunnitelma): http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161209/Rap_57_18_Sahkoinen%20perhekeskus_netti.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Lastensuojelun tiekartta: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160996/R_31_18_Selvityshenkilön_ehdotus_lastensuojelun_laatu.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Yksi lapsi yksi tilannekuva (kansallinen):

**MITEN MONITOIMIJASUUS LIITTYY
VIP-VERKOSTON TOIMINTAAN?**

- Monitoimijaisuus
 - Jaettu toimijuus ja osallisuus
 - Asiaa tunteva tieto ja asiantuntijatieto
 - Ei ole yksittäisen toimijan saavutettavissa
- Monitoimijainen työskentelymalli
 - Ohjaa lapsi- ja perhelähtöisyyteen
 - Vahvistaa osallisuutta
 - Yhteensovittaa palveluja
 - Auttaa palvelutarpeen tunnistamisessa ja arvioinnissa
 - Käynnistyy kutsumenettelyllä

Perhekeskustoimintamallissa ammattilaisten työtä ohjaavat lähtökohdat!

Yhdessä tekeminen ja yhteinen lähestymistapa

- Monitoimijaista ja monialaista arviointia tehdään eri vastuualueilla eri lakeihin perustuen, mm.
 - Oppimisen ja opiskeluhuollon
 - Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon
 - Sosiaalipalvelujen ja lastensuojelun

LAPEssa etsitään yhteistä kieltä ja tekemisen tapaa, jolla tieto olisi lapselle ja perheelle merkityksellistä ja jaettavissa

- **Pohjois-Savossa kehittämistyöstä mallinnettu ”Hyvinvoinnin tähti”**

Lähteenä mm. Jukka Mäkelä, THL

LAPSEN HYVINVOINNIN TÄHTI – YHTEINEN VIITEKEHYS

Lähde: Työpaperi 26/2017.THL

LAPSEN TERVEYS, KASVU JA KEHITYS

- LAPSEN VAHVUUDET
- LAPSEN TOIMINTAKYKY
- LAPSEN OMAT ARJEN YMPÄRISTÖT

LAPSEN KOKEMUS IHMISSUHTEISTA JA TURVALLISUUDESTA

VANHEMPANA TOIMIMINEN JA SUHDE LAPSEEN

- VANHEMMUUDEN VAHVUUDET
- VANHEMMAN TOIMINTAKYKY
- VANHEMMAN KYKY YMMÄRTÄÄ LASTA
- VANHEMMAN OMAT ARJEN YMPÄRISTÖT

LAPSEN KÄSITYS ITSESTÄÄN

LAPSEN KOKEMUS PERHEESTÄ, PÄIVÄKODISTA KOULUSTA, VAPAA-AJASTA, YSTÄVISTÄ

SOSIAALINEN HYVINVOINTI: PERHE JA YMPÄRISTÖTEKIJÄT

- PERHEEN OLOSUHTEET JA VERKOSTOT
- PERHEEN HISTORIA
- PALVELUT

KOKEILUUN TYÖVÄLINEENÄ!

MITEN?

- On yhteisen tekemisen paikkoja, joissa tarvitaan vähemmän työntekijöitä ja toisissa enemmän
- Tarve on arvioitava tilannekohtaisesti ja yhdessä asiakkaiden kanssa. Yhteinen viitekehys auttaa työntekijää kun pohditaan, tarvitaanko monitoimijaista tietoa ja mitä tietoa tarvitaan.
- Monitoimijuudessa asiakas (lapsi ja aikuiset) on keskeisin toimija, etenkin kun toimijoita on paljon
- Voi toteuttaa eri tavoin:
 - hyödynnetään olemassa olevaa tietoa
 - Konsultoimalla
 - Sovitaan yhdessä arvioinneista tai tutkimuksista
 - Kokoonnutaan yhdessä saman pöydän ääreen

Lähteenä: Monitoimijainen arviointi-työryhmä, THL, 2016

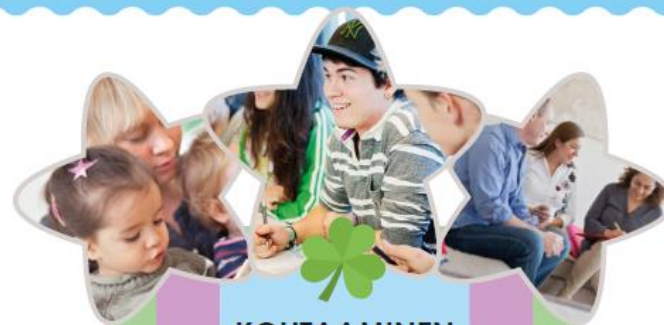
MONITOIMIAISEN TYÖSKENTELYN ELEMENTIT

MONITOIMIAISEN TYÖSKENTELYN ELEMENTIT

Mukana
Hallituksen
kärkihankkeessa

TAVOITTEENA LAPSEN HYVÄ ARKI

Lähteenä hyödynnetty: Työpaperi 26/2017. THL.
YHDESSÄ! Pohjois-Savo lapsi ja perhepalveluiden muutosohjelma LAPE

KOHTAAMINEN

- Luottamus
- Turvallisuus
- Voimaantuminen
- Kuulluksi tuleminen

ASENNE

- Osaamisen ja asian
tuntemuksen yhdistäminen
- Jaettu ymmärrys
- Samansuuntainen toiminta

TYÖKALUT

- Yhteisesti jaettu viitekehys: Hyvinvoinnin tähti
- Kutsukäytäntö
- Voimaannuttava arviointi (lomakkeet, runko)
- Yksi yhteinen asiakassuunnitelma
- Työskentelyn arviointi (hyöty ja onnistuminen)

RAKENTEET

- Yhdyshenkilömalli
- Osaamisen / resurssien
ohjaamisen malli
- Palveluohjaus
- Osaaminen
- Johtaminen
- Tietojärjestelmät
- Tilat

**MIETI ESIMERKKITILANNE
OMASSA TYÖSSÄSI
MONITOIMIJAISUUDESTA**

KUKA HYÖTYY MONITOIMIJUUDESTA?

- Monitoimijaisuus ei saa viedä asiakkaan tunnetta prosessin haltijana
- Asiakassuunnitelma asiakkaan lähtökohdista
→ Asiakkaalla on itsellään oikeus ja toisaalta velvollisuus oman elämänsä hallintaan
- Sama viitekehys toimii myös sen arviointiin miten palvelut toimii

Mallinnusraportin tuotokset kokemusasiantuntijan näkökulmasta

”Lisäsi oman elämän ymmärrystä lapselle ja vanhemmalle”

”Muodostuu kokonaisnäkemys”

”Syntyy ymmärrys siitä miten lapsi kokee asiat”

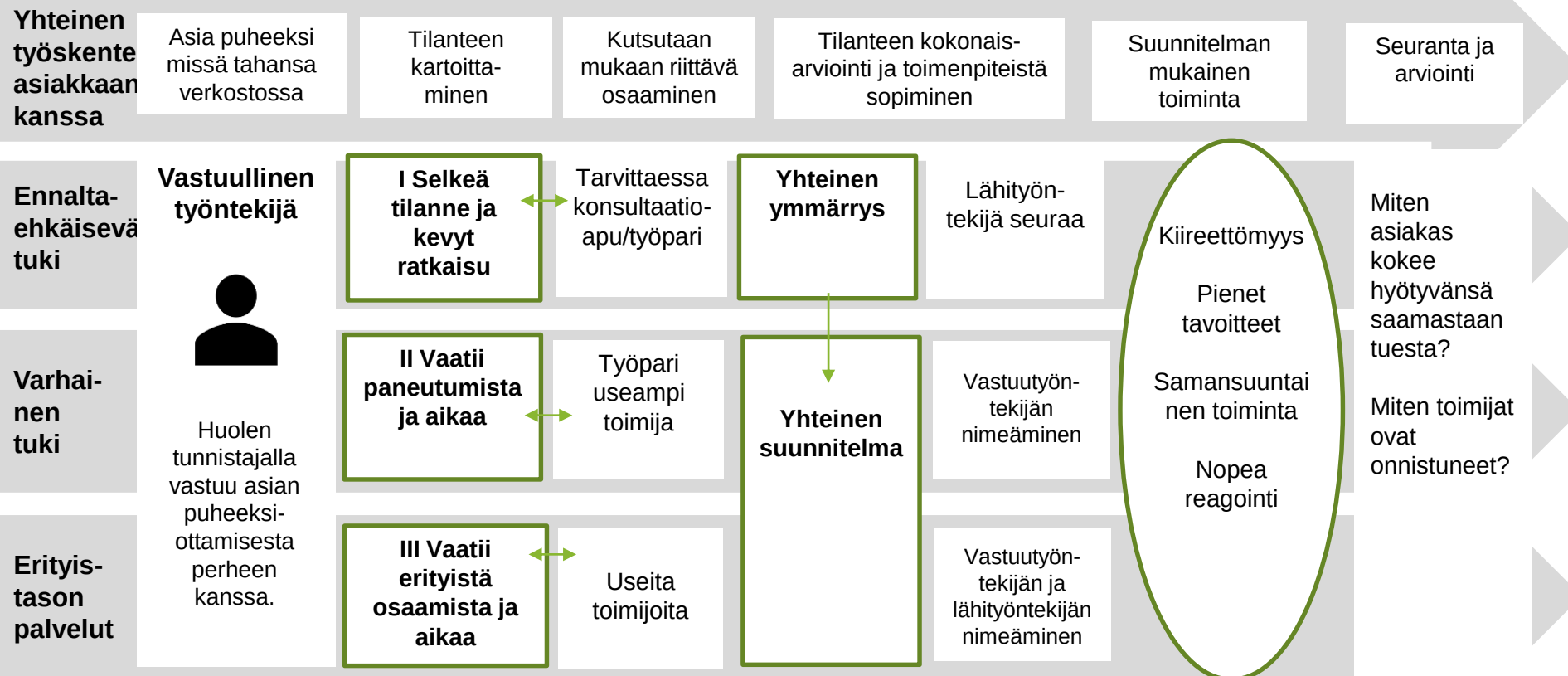
”On myös hyvä tietää mistä tieto muodostuu ja kenen näkökulmasta”

”Mallin kautta voidaan miettiä, mikä on hyvä juuri sille lapselle”

MONITOIMIJAISEN ARVIOINNIN PROSESSIKUVAUS (luonnos 29.1.2019)

Rytkönen & Nyyssönen

KOHTAAMINEN- luottamus, turvallisuus, voimaantuminen ja kuulluksi tuleminen

Yhteinen viitekehys

Työkalut ja rakenteet

YKSI YHTEINEN SUUNNITELMA - lähtökohdat

- Yhteisenä jaettu suunnitelma on aina suostumukseen perustuva
- Asiakkaan mielipide näkyy vahvasti ja asiakas voi vaikuttaa keitä suunnitelman laadintaan osallistuu
- Ei korvaa yksilöllisiä suunnitelmia
- Arvioidaan jatkossa viranomaisten tiedonsaantioikeuksiin liittyvää lainsäädäntöä moniammatillisen yhteistyön kannalta
- Tulevaisuudessa yksi yhteinen tietojärjestelmä: Asiakas hallinnoisi käyttöoikeuksia, mitä mahdollisuuksia, mitä huomioitavaa?

Lähde: Yksi lapsi, yhteinen suunnitelma, STM raportteja ja muistioita 2017:36

Yhteistyöneuvottelu, malliesimerkki

YHTEISTYÖNEUVOTTELU - pohja

Lapsen, nuoren ja/tai perheen perustiedot, huoltajat

Neuvotteluun osallistujat, yhteystiedot

- työntekijän rooli – miksi on paikalla?

Nykytilanne/Tämän hetkinen tilanne

- kaikkien osallistujien näkemykset tilanteesta, huom. lapsi ja vanhempi!
- lapseen liittyvä huoli määritellään yhdessä konkreettisesti
- lapsen ja perheen voimavarat
- lapsen ja perheen käytössä olevat palvelut – lyhyesti
- tieto eri alakohtaisista suunnitelmista
- Mistä palvelusta lapsi ja perhe ovat hyötynneet? Mikä on auttanut?
(kaikkien osallistujien arvio)

Tavoitteet

- Mitä konkreettisia muutoksia lapsen/perheen arkeen tavoitellaan?
 - o lapsen tavoitteet, perheen tavoitteet sekä työntekijöiden näkemys tavoitteista

Työskentelysuunnitelma

- Kuka tekee? Mitä tekee? Milloin tehdään?
 - o lapsi, perhe sekä työntekijät
 - o mitä palveluja, millä aikataululla
 - o palvelujen vastuuhenkilö

Arviointi

- Mitä konkreettisesti arvioidaan?
- Kuka arvioi?
- Miten arvioi?
- Milloin arvioidaan?
 - o lapsi, perhe sekä työntekijät

Seuraava tapaaminen

pvm klo
paikka
osallistujat

Neuvottelun lopuksi käydään läpi sovitut asiat ja sovitaan kenelle/keille ja missä muodossa muistiinpanot toimitetaan. Mahdollisista muutoksista tehtyyn suunnitelmaan ilmoitetaan yhteistyön koordinaattorille!

Taustalla: STM:n Yksi lapsi, yhteinen suunnitelma-raportti sekä Tampereella lastenpsykiatrian ja lastensuojelun yhteistyönä kehitetty yhteistyöneuvottelulomake.

Muokanneet YHDESSÄ!-hankkeessa Heini Paterno ja Laura Nyyssönen

- **Tavoite ja roolit eivät ole selvillä**

Mikäli monitoimijaisen työskentelyn tavoite ei ole ollut selvillä, eivätkä osallistujat ole nähneet rooliaan suhteessa toisiin palvelutuottajiin ja lapseen ja perheeseen, ovat monitoimijaisuuteen liitetty hyödyt voineet kääntyä itseään vastaan ja olleet jopa haitaksi lapselle ja perheelle sekä tehtävälle yhteistyölle. (Petrelius ja Civil 2018)

- **Verkoston laajuus**

- **Lapsen kompleksinen tilanne ja palvelujärjestelmän jäykkyys**

- **Käytetyt työvälineet, asiakastietojärjestelmät**

Yhteinen asiakassuunnitelma

Tiimin on mahdotonta toimia moniammatillisuuden idean mukaisesti, jos muu organisaatio toimii byrokraattisen tai professionaalisen mallin mukaisesti. (Isoherranen 2012).

Miten monitoimijainen yhteistyö voi onnistua?

- Opetellaan tekemällä
- Toisto, toisto, toisto
- Yhteiset tavat ja työmenetelmät
- Oman työn näkyväksi tekeminen
- Toisten taitojen tunnistaminen
- Mahdollisuus reflektioon
- LUOTTAMUS

YHTEISEN YMMÄRRYKSEN LUOMINEN on auttamista, ei tarvita vielä vastauksia

**Tarjotkaa sellaista tukea, jonka voi
ottaa vastaan.**

*Ja antakaa
mun ottaa se
vastaan niin,
että siitä on
mulle ja mun
perheelle
hyötyä.*

LÄHTEITÄ

- Erityis- ja vaativan tason työpajojen raportit 26/2017, THL
- Fagerström Katarina (2016) Ihmissuhteita rakentava ja ylläpitävä lastensuojelu. Hackneyn malli ja systeeminen käytäntö lastensuojelutyössä. Työpaperi 42/2016. THL
- Forrester David ym. (2013) Reclaiming Social Work. An Evaluation of Systemic Units as an Approach to Delivering Children's Services. University of Bedfordshire.
- Kokemusasiantuntija Mareena Heinonen:
<https://www.youtube.com/watch?v=s66Zh0J3phI>
- Isoherranen Kaarina (2012) Uhka vai mahdollisuus – moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Väitöskirja. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, sosiaalitieteiden laitos.
- Jukka Mäkelä, THL. Monitoimijainen arviointi ja CA-malli
- Koulutusmateriaalia (2013). Suomen Mielenterveysseura.
- Lahtinen Pia, Männistö Leena & Raivio Marketta (2017) Kohti suomalaista systeemistä lastensuojelun toimintamallia –keskeisiä periaatteita ja reunaehtoja. Työpaperi 7/2017, THL
- Lapsen elämäntilanteen ja tuen tarpeiden lapsikeskeinen monitoimijainen arviointi, THL työpaperi 33/2016
- Lapsilähtöisen arvioinnin tukijalkoja, Pesäpuu ry, Pia Lahtinen
- Petrelius Päivi (2017) LAPE-hanke tuo systeemiseen työotteen lastensuojelutyöhön.

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten
ja perheiden hyvää arkea

LAPE

Kiitos!

www.lapepohjoissavo.fi

[stm.fi/hankkeet/terveys ja hyvinvointi](http://stm.fi/hankkeet/terveys_ja_hyvinvointi)
#lapemuutos
#kärkihanke